

SỬ DỤNG XUẤT BẢN PHẨM ÂM NHẠC TRONG CƠ SỞ GIÁO DỤC MẦM NON THEO QUAN ĐIỂM GIÁO DỤC “LẤY TRẺ LÀM TRUNG TÂM”

HOÀNG CÔNG DỤNG*

Ngày nhận bài: 01/08/2017; ngày sửa chữa: 02/08/2017; ngày duyệt đăng: 04/08/2017.

Abstract: Materials, teaching aids, tapes, CD-players, pictures, etc. have been seen the important tools to fulfill goals of teaching methods and forms innovation at preschool education. In this article, author focuses on using musical publications at kindergarten institutes under child-centered viewpoint with aim to help teachers and learners at preschools expand their knowledge of music.

Keywords: Music publications, preschool institutions, child-centered viewpoint.

1. Đặt vấn đề

Phương pháp dạy học tích cực xuất hiện từ đầu thế kỉ thứ XX và phát triển mạnh từ cuối thế kỉ này. Áp dụng phương pháp này đồng nghĩa với việc giáo viên là người giữ vai trò hướng dẫn, gợi ý, tổ chức, giúp cho người học tự tìm kiếm, khám phá những tri thức mới. Đây là phương pháp chú trọng kĩ năng thực hành, vận dụng giải quyết các vấn đề thực tiễn, coi trọng rèn luyện và tự học. Điều này chứng tỏ thế mạnh và hiệu quả vượt trội so với các phương pháp dạy học truyền thống mang tính áp đặt lên người học, kìm hãm hoạt động và tư duy sáng tạo của người học.

Đối với bậc mầm non, một trong những nhân tố được coi là công cụ quan trọng phục vụ việc đổi mới, phương pháp, hình thức giáo dục cấp học mầm non là học liệu, thiết bị dạy học như sách vở, tài liệu, băng đĩa, tranh ảnh. Các xuất bản phẩm (XBP) được người dạy và người học khai thác sử dụng để hỗ trợ cho việc học tập, nghiên cứu vấn đề được mở rộng và sâu hơn, đặc biệt đối với việc giáo dục âm nhạc trong các cơ sở giáo dục mầm non. Chính vì vậy, nhu cầu sử dụng đồ dùng, trang thiết bị, sách vở, tài liệu băng đĩa hỗ trợ cho giờ dạy được chú trọng và nâng cao. Để phục vụ cho nhu cầu đó, các XBP âm nhạc và tài liệu liên quan được biên soạn, phát hành dưới nhiều hình thức và nội dung đa dạng, phong phú với nhiều thành phần tham gia. Việc xuất bản ồ ạt các XBP tung ra thị trường như vậy sẽ không tránh khỏi sự lạm dụng, chồng chéo; một số XBP kém chất lượng, nội dung chưa chính xác khiến người lựa chọn sử dụng lúng túng và không hài lòng. Tình trạng in, nhập lậu băng đĩa, sách vở, vi phạm bản quyền đối với các tác phẩm âm nhạc diễn ra tương đối phổ biến đang là vấn đề nổi cộm và được các cấp lãnh đạo và xã hội rất quan tâm. Việc mua sắm, khai thác, sử dụng và bảo quản XBP âm nhạc cũng có nhiều xu hướng, quan điểm khác nhau dẫn

đến ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng và hiệu quả giờ dạy và các tổ chức hoạt động âm nhạc trong nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. XBP âm nhạc

Mỗi thời kì lịch sử khác nhau, hay mỗi thể chế xã hội khác nhau, nền kinh tế, văn hóa, xã hội, công nghệ sản xuất khác nhau, khái niệm “xuất bản” cũng có các cách tiếp cận khác nhau. Có quan niệm cho rằng, *xuất bản* là hoạt động tổ chức nội dung, hình thức, in ấn và phổ biến các ý tưởng dưới dạng văn bản như sách, báo, tạp chí, hay hiện đại hơn là những cuốn sách điện tử ghi trong đĩa CD, trên mạng Internet để đồng đảo công chúng có thể tiếp cận được. Ý tưởng ở đây có thể là một tập thơ, một tập truyện ngắn, một bộ sách khoa học... Nơi tổ chức thực hiện quy trình đó để xuất bản các ấn phẩm chính là nhà xuất bản, các công ti sách.

Theo Khoản 1, Điều 4, **Luật Xuất bản** năm 2012: *Xuất bản* là việc tổ chức, khai thác bản thảo, biên tập thành bản mẫu để in và phát hành hoặc để phát hành trực tiếp qua các phương tiện điện tử.

Theo Khoản 4, Điều 4, **Luật Xuất bản** năm 2012: *XBP* là tác phẩm, tài liệu về chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, GD-ĐT, khoa học, công nghệ, văn học, nghệ thuật được xuất bản thông qua nhà xuất bản hoặc cơ quan, tổ chức được cấp giấy phép xuất bản bằng các ngôn ngữ khác nhau, bằng hình ảnh, âm thanh và được thể hiện dưới các hình thức sau đây: Sách in; Sách chữ nổi; Tranh, ảnh, bản đồ, áp-phích, tờ rời, tờ gấp; Các loại lịch; Bản ghi âm, ghi hình có nội dung thay sách hoặc minh họa cho sách.

* Bộ Giáo dục và Đào tạo

Xuất bản điện tử là việc tổ chức, khai thác bản thảo, biên tập thành bản mẫu và sử dụng phương tiện điện tử để tạo ra XBP điện tử.

XBP điện tử là XBP quy định tại các điểm a, c, d, đ khoản 4 Điều này (tức là tất cả XBP, trừ sách chữ nổi) được định dạng số và đọc, nghe, nhìn bằng phương tiện điện tử.

Như vậy, XBP là sản phẩm của một quá trình sản xuất, chứa đựng tri thức, truyền tải thông tin, có giá trị vật chất và giá trị tinh thần.

Đối với nhiều người ở nhiều nền văn hóa, âm nhạc là một phần quan trọng trong cách sống của họ. Các nhà triết học Hi Lạp cổ đại và Ấn Độ xác định âm nhạc là giai điệu theo chiều ngang và hòa âm theo chiều dọc. Câu nói phổ biến như “Sự hài hòa của vũ trụ” và “Đó là âm nhạc rót vào tai tôi” đều cho thấy rằng, âm nhạc thường có tổ chức và dễ nghe. Tuy nhiên, nhà soạn nhạc thế kỉ XX người Mỹ John Cage nghĩ rằng, bất kì âm thanh có thể là âm nhạc. Ông nói rằng: “Không có tiếng ồn, chỉ có âm thanh”. Nhà âm nhạc học Jean-Jacques Nattiez tóm tắt quan điểm hậu hiện đại về âm nhạc: “Các biên giới giữa âm nhạc và tiếng ồn luôn luôn xác định văn hóa - điều đó có nghĩa rằng, ngay cả trong một xã hội đơn giản thì khoảng cách giữa nhạc và tiếng ồn này không phải lúc nào cũng giống nhau, rất hiếm khi có một sự đồng thuận về định nghĩa âm nhạc... bởi không có khái niệm đơn giản và phổ quát về âm nhạc của bất kì nền văn hóa nào”.

Âm nhạc là một môn nghệ thuật phối hợp âm thanh theo những quy luật nhất định. Âm nhạc bắt nguồn từ đời sống lao động của con người, từ những âm thanh trong cuộc sống, nó phản ánh tư tưởng, tình cảm, xúc cảm của con người. Đối với giáo dục, âm nhạc là một yếu tố tham gia vào việc hình thành những cơ sở của văn hóa âm nhạc: hiểu biết, cảm thụ âm nhạc và tham gia vào các hoạt động âm nhạc là những hoạt động chủ yếu của người học đối với âm nhạc.

Khái niệm âm nhạc trong Chương trình Giáo dục mầm non được hiểu một cách đơn giản, cụ thể và xác định cho hai đối tượng là giáo viên và trẻ. Đối với trẻ, “âm nhạc” là những bài hát ngắn gọn, vui tươi, có nội dung, hình ảnh gần gũi, ngộ nghĩnh, những con vật, cây cối, hoa lá được nhân cách hóa; là những âm hình tiết tấu ngắn, đơn giản. Đối với giáo viên, là những kiến thức âm nhạc cơ bản, những bài hát, bản nhạc cho giáo viên sử dụng vào các hoạt động chăm sóc, giáo dục trẻ.

Từ những khái niệm nêu trên, có thể thấy, *XBP âm nhạc* là toàn bộ sản phẩm của quá trình xuất bản liên quan đến lĩnh vực âm nhạc, bao gồm: Sản phẩm

in ấn các bài hát, bản nhạc, các nghiên cứu, hướng dẫn, giáo trình, sách giáo khoa, tài liệu, học liệu thuộc lĩnh vực âm nhạc (có thể là sách in thông thường hoặc in chữ nổi); Các đạo cụ, đồ dùng, đồ chơi, áp-phích, tờ rời, tờ gấp, tranh, ảnh chứa đựng các nội dung, kiến thức âm nhạc, hoặc để sử dụng cho việc tổ chức các hoạt động âm nhạc; Băng, đĩa tiếng/hình chứa đựng các bài hát, bản nhạc, giới thiệu các tác phẩm âm nhạc, hướng dẫn, giảng dạy kiến thức âm nhạc; Các chương trình ca nhạc, chương trình giới thiệu tác giả, tác phẩm âm nhạc, chương trình dạy hát, dạy đàn, cuộc thi về âm nhạc (hát, đàn, tác phẩm âm nhạc) trên đài phát thanh, truyền hình. Các sản phẩm này được định dạng số và đọc, nghe, nhìn bằng phương tiện điện tử.

Từ những vấn đề trên cho thấy, XBP âm nhạc được sử dụng trong cơ sở giáo dục mầm non là toàn bộ sản phẩm của quá trình xuất bản liên quan đến lĩnh vực âm nhạc, được sử dụng vào các hoạt động chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục trẻ em trong các cơ sở giáo dục mầm non.

2.1.2. Quan điểm giáo dục “lấy trẻ làm trung tâm”

Với quan điểm “mỗi đứa trẻ là một cá thể riêng biệt” và “mỗi đứa trẻ đều có cơ hội được học bằng nhiều cách khác nhau”, vì vậy dạy cho trẻ mầm non cần được tiếp cận với phương pháp “lấy trẻ làm trung tâm”. Đó là phương pháp mà giáo viên cần chú ý đến hứng thú, nhu cầu, khả năng, thể mạnh của mỗi trẻ để hiểu, đánh giá đúng và tôn trọng. Có thể nói, trẻ có thể học mọi lúc, mọi nơi. Cụ thể, việc học của trẻ diễn ra khi: trẻ khám phá và tìm tòi; trẻ với trẻ giao tiếp, tương tác với nhau; trẻ khám phá, sử dụng các giác quan (sờ, ngửi...); trẻ quan sát và lắng nghe; trẻ bắt chước và thực hành; trẻ được chỉ bảo hay hướng dẫn; trẻ tiếp nhận sự giúp đỡ vật chất; trẻ suy nghĩ, tưởng tượng, liên tưởng; trẻ nói chuyện; trẻ ghi nhớ mọi thứ; trẻ liên hệ với những hiểu biết đang có hoặc với cách thức đang thực hiện điều gì đó; trẻ giải quyết một vấn đề nào đó; và khi trẻ khỏe mạnh và được chăm sóc.

Như vậy, trẻ có rất nhiều cách để học và học có hiệu quả khi tham gia vào các hoạt động. Trẻ càng tham gia nhiều hoạt động thì học được càng nhiều. Do đó, hoạt động cho trẻ có ý nghĩa thì trẻ học sẽ hiệu quả hơn.

Nguyên tắc của việc giáo dục lấy trẻ làm trung tâm cần bảo đảm hứng thú, nhu cầu, khả năng, thể mạnh của mỗi đứa trẻ đều được hiểu, đánh giá đúng và được tôn trọng, mỗi đứa trẻ đều có cơ hội tốt nhất có thể để thành công và mỗi đứa trẻ đều có cơ hội để học bằng nhiều cách khác nhau kể cả thông qua vui chơi.

Giáo dục lấy trẻ làm trung tâm có những đặc điểm chính như sau: - Trẻ nào cũng được hỗ trợ để tham gia; - Trẻ được khuyến khích để tạo ra sự lựa chọn; - Trẻ được khuyến khích để giải quyết vấn đề; - Trẻ được khuyến khích và hỗ trợ để hợp tác và làm việc cùng nhau; - Giáo viên xác định được và thỏa mãn những hứng thú, hiểu biết ý kiến và kỹ năng của trẻ, mở rộng việc học cho từng trẻ; - Cho trẻ thời gian để học; - Cung cấp cho trẻ nhiều cơ hội khác nhau để học và diễn đạt những gì trẻ biết và hiểu; - Giáo viên trò chuyện với trẻ, lôi cuốn trẻ vào các hoạt động và giao tiếp có ý nghĩa; - Giáo viên sử dụng các câu hỏi để tìm hiểu thông tin và để giúp trẻ diễn đạt, bộc lộ những gì trẻ biết và hiểu; - Sự tương tác tích cực giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng; - Giáo viên có tri thức, kinh nghiệm, luôn luôn tư duy linh hoạt và học tập không ngừng.

2.2. Thực tiễn sử dụng XBP âm nhạc trong cơ sở giáo dục mầm non

2.2.1. Một số XBP âm nhạc thường được sử dụng.

Qua khảo sát thực tế nhiều tỉnh, thành phố và khảo sát trên phiếu đối với 153 trường của 9 tỉnh, thành phố (Đà Nẵng, Đồng Nai, Đồng Tháp, Gia Lai, Hà Nội, Hà Tĩnh, Hòa Bình, Thái Bình, TP. Hồ Chí Minh), các XBP âm nhạc thường được sử dụng trong cơ sở giáo dục mầm non hiện nay gồm có:

- *Sách bài hát, Tuyển tập bài hát, trò chơi, thơ truyện, câu đố:* Là các loại sách do tác giả tập thể, nhóm tác giả hoặc tác giả sáng tác, tuyển chọn, sưu tầm, biên soạn, thường hướng vào các chủ đề lớn như: Trường mầm non, Gia đình, Bản thân, Động vật, Thực vật, Nghề nghiệp... Các bài hát này giúp giáo viên có sẵn tư liệu để dạy trẻ hát, vận động âm nhạc, nghe nhạc, nghe hát...

- *Sách trò chơi âm nhạc:* Là sách giới thiệu một số trò chơi âm nhạc giúp giáo viên sử dụng để tổ chức cho trẻ chơi, giúp trẻ làm quen với một số khái niệm âm nhạc đơn giản thông qua việc cho trẻ "chơi" với tiết tấu, giai điệu, nhịp độ và sắc thái, tình cảm của bài hát và tìm hiểu về nội dung bài hát. Mỗi trò chơi thường hướng vào một hoặc hai kĩ năng phát triển khả năng âm nhạc cho trẻ, kích thích sự hứng thú tham gia hoạt động và phát triển khả năng âm nhạc cho trẻ.

- *Bảng hình, băng tiếng và đĩa hình, đĩa tiếng:* Chứa đựng các bài hát, bản nhạc được tập thể tác giả, nhóm tác giả hoặc tác giả sáng tác, sưu tầm, biên soạn, tổ chức thu âm, ghi hình; là một trong những công cụ hữu hiệu nhất để giáo viên sử dụng trong việc tổ chức các hoạt động âm nhạc và các hoạt động khác cho trẻ.

- *Tranh, ảnh, các thiết bị minh họa:* Gồm các tranh

ảnh, tờ rơi, tờ gấp hoặc các bản ghi âm, ghi hình minh họa cho nội dung bài hát, bản nhạc hoặc hỗ trợ cho một nội dung diễn tả âm nhạc nào đó như nốt nhạc, nhạc cụ, cao độ, trường độ hay sắc thái tình cảm của bài hát, bản nhạc.

- *XBP điện tử:* Là những thông tin, kiến thức về âm nhạc, liên quan đến âm nhạc và tổ chức hoạt động âm nhạc; là bài hát, bản nhạc, hình ảnh, trò chơi... được thể hiện trên hệ thống thông tin điện tử, các trang web của đơn vị, tổ chức, cá nhân.

Theo đánh giá sơ bộ, ở những nơi có điều kiện về KT-XH, đặc biệt những nơi giáo dục mầm non được các cấp ủy đảng, chính quyền và nhân dân quan tâm, trang thiết bị, học liệu hỗ trợ tổ chức hoạt động âm nhạc được trang bị khá đầy đủ; nội dung, hình thức của XBP âm nhạc phong phú, đa dạng, phù hợp với lứa tuổi mầm non. Ngược lại, những nơi còn khó khăn thì không được trang bị hoặc có nhưng nghèo nàn, thiếu thốn.

2.2.2. Sử dụng XBP âm nhạc trong các hoạt động của trẻ.

Căn cứ Chương trình Giáo dục mầm non do Bộ GD-ĐT ban hành, đa số các địa phương để giáo viên chủ động lựa chọn bài hát, bản nhạc khi lập kế hoạch cho hoạt động âm nhạc, sau đó tổ chuyên môn và cán bộ quản lý phê duyệt. Các cấp phòng, sở kiểm tra kế hoạch, nội dung thực hiện theo định kì hoặc đột xuất. Có những địa phương, việc tổ chức tuyển chọn bài hát và sắp xếp theo chủ đề, theo lứa tuổi do cấp phòng phối hợp với nhà trường thực hiện như phòng GD-ĐT huyện Đông Anh, phòng GD-ĐT quận Hoàng Mai (Hà Nội); sau mỗi năm đều có sự rà soát, bổ sung bài hát mới vào nguồn tư liệu đã có. Một số ít địa phương tổ chức thi sáng tác ca khúc cho trẻ mầm non để tìm ra những bài mới có chất lượng, phù hợp với thực tiễn địa phương, với khả năng của giáo viên và của trẻ như An Giang, Bắc Ninh. Những hoạt động này đã giúp giáo viên có thêm tư liệu và thuận tiện trong việc lựa chọn bài hát, bản nhạc trong tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ.

Một số tài liệu hướng dẫn tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ mầm non đưa ra một số phương pháp, cách thức cơ bản và một số ví dụ cụ thể giúp cho giáo viên có định hướng để chủ động thực hiện các nội dung bám sát với chương trình giáo dục mầm non một cách hiệu quả. Thông qua tài liệu, giới thiệu một số trò chơi âm nhạc, giáo viên nghiên cứu luật chơi, cách chơi và vận dụng cho phù hợp với khả năng của trẻ lớp mình. Nhiều giáo viên của Hà Nội, Đà Nẵng... đã kết hợp, pha trộn một cách linh hoạt, tài tình khi khai thác những trò chơi trong sách với những ý tưởng, những gợi ý từ các phần mềm trò chơi vui học để có

những trò chơi cho riêng lớp mình. Ví dụ, trò chơi làm quen với tiết tấu và phân biệt màu sắc âm thanh, giáo viên đã giúp trẻ được “giao lưu” với chú khỉ Oranga trong phần mềm Kidsmart. Giáo viên cho chú khỉ gõ một đoạn tiết tấu đơn giản trên bộ gõ của mình, sau đó trẻ lên gõ vào những nhạc cụ thật, tương tự nhạc cụ trong máy tính theo đúng tiết tấu và đúng nhạc cụ mà chú khỉ đã chơi. Điều này khiến trẻ rất thích thú và nhiệt tình tham gia trò chơi này.

Trên thực tế, băng, đĩa các bài hát, bản nhạc được sử dụng khá thường xuyên trong nhiều hoạt động như hoạt động học trên lớp, nhà trường phát trên loa toàn trường khi đón trẻ, trong giờ tập thể dục và giờ trả trẻ. Bài hát cho trẻ nghe có nội dung về quê hương, đất nước, con người và một số quan hệ xã hội khác. Đặc biệt, còn có thêm dân ca, hát ru và nhạc không lời cũng là những thể loại âm nhạc được đưa vào một số nội dung hoạt động âm nhạc trong trường mầm non. Có những bài hát, bản nhạc được khai thác, sử dụng cho các hoạt động khác như tổ chức cho trẻ làm quen văn học (làm nên khi kể chuyện, đọc thơ). Có những đoạn nhạc được dùng để làm nhạc hiệu cho các hoạt động thường xuyên diễn ra như trước giờ tập thể dục, giờ ăn, khi kết thúc một hoạt động nào đó. Những bài hát trong các ấn phẩm có nhiều ưu điểm như lựa chọn bài hát phù hợp với chủ đề một cách nhanh chóng; các bài hát thể hiện trên giấy có ca từ, độ cao chính xác. Tuy nhiên, đối với các bài hát mới hoặc giáo viên chưa biết thì phải phụ thuộc vào khả năng âm nhạc của giáo viên, tức là phải tự biết “vỡ” bài thì mới sử dụng để tổ chức hoạt động âm nhạc cho trẻ được.

2.2.3. Nhận xét:

- *Ưu điểm:* + Các bài hát, bản nhạc, các tài liệu đã được thẩm định hoặc kiểm duyệt từ các cơ quan, đơn vị có thẩm quyền, có uy tín đều khá phù hợp với trẻ, đảm bảo về nội dung, hình thức cũng như chất lượng nghệ thuật; + Giáo viên và nhà trường được chủ động trong việc tìm tòi, mua sắm và khai thác XBP âm nhạc sẽ giúp chủ động, thuận lợi hơn trong việc lập kế hoạch và tổ chức các hoạt động; + Các XBP âm nhạc được khai thác, sử dụng tương đối thường xuyên và có hiệu quả nhất định trong các cơ sở giáo dục mầm non; + Việc bảo quản tài sản cũng được quan tâm: Tài liệu, học liệu được bảo quản tại lớp và phòng/kho chứa. Tất cả các trường đều có sổ theo dõi tài sản và được rà soát, kiểm kê thường niên.

- *Hạn chế:* + Về nội dung, một số bài hát không phù hợp với trẻ, với hoàn cảnh và môi trường hiện tại. Có những bài cho trẻ nghe rất dài, nội dung trừu tượng, khó hiểu, dễ làm cho trẻ nhanh chán, không

tập trung chú ý. Có bài hát đã quá lâu, quá cũ, khi hát lên trẻ không hiểu vì những hình ảnh, nội dung không còn phù hợp. Các bài mới có nội dung hay, chất lượng nghệ thuật cao chưa nhiều và chưa được khai thác một cách hiệu quả. Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay các cơ sở giáo dục mầm non thường sử dụng quá nhiều lần các bài hát quen thuộc mà chưa hoặc ít quan tâm đến việc khai thác các bài hát mới cho các hoạt động âm nhạc. Điều này nhiều khi dẫn đến tình trạng khi nhà trường triển khai một chủ đề nào đó thì toàn trường, không kể độ tuổi nào cũng đều sử dụng một vài bài hát đó trong mọi hoạt động. Do đó, cho dù bài hát cũ, quen thuộc có hay và có chất lượng cũng cần cân nhắc tần suất, thời gian cũng như đối tượng sử dụng và những bài hát mới đưa thêm vào cần có số lượng và thời lượng phù hợp; + XBP âm nhạc trong nhà trường khá phong phú, đa dạng; tuy nhiên, từ những lí do chủ quan và khách quan, chúng chưa thực sự được khai thác hiệu quả. Có thể kể đến các lí do như: Giáo viên phải làm nhiều việc; khả năng, năng lực hoạt động âm nhạc của giáo viên còn hạn chế; sự phù hợp của XBP âm nhạc với khả năng, nhu cầu và sự ham thích của trẻ; sĩ số trẻ quá đông; quy chế, chế tài về sử dụng tài sản công; + Phương pháp tổ chức hoạt động âm nhạc của giáo viên còn chưa linh hoạt, sáng tạo, chưa thực sự “lấy trẻ làm trung tâm” làm cơ sở xây dựng và tổ chức hoạt động cho trẻ; việc “đưa” các XBP âm nhạc vào các hoạt động còn thụ động, gượng ép và chủ yếu là giáo viên sử dụng, thực hành trên các XBP chứ không phải là trẻ; + Môi trường được xây dựng với mục đích trưng bày là chính mà chưa chú trọng đến việc “nhúng” trẻ vào đó để trẻ được trải nghiệm.

2.3. Khuyến nghị về sử dụng XBP âm nhạc

2.3.1. *Lựa chọn XBP âm nhạc.* Muốn lựa chọn những XBP có chất lượng, các cơ sở cần căn cứ vào một số tiêu chí cơ bản sau: - Phù hợp với mục tiêu, nội dung chương trình giáo dục mầm non; - *Phù hợp với đặc điểm tâm, sinh lí lứa tuổi mầm non:* Các bài hát có nội dung lành mạnh, vui tươi, khỏe khoắn, nhí nhảnh; có âm vực vừa với tầm cỡ giọng của trẻ, không quá rộng (không cao quá, không thấp quá); bài có chất lượng nghệ thuật. Các bài dân ca, hát ru đơn giản, nhẹ nhàng, gần gũi với trẻ... Không lựa chọn các bài hát có ca từ thể hiện hình ảnh, nội dung của tình yêu nam nữ một cách lộ liễu (Ví dụ: *Yêu nhau cởi áo cho nhau, về nhà dối cha, dối mẹ: “Qua cầu gió bay”*. Bài “Qua cầu gió bay” - dân ca Quan họ Bắc Ninh); - Phù hợp với văn hóa, lịch sử, địa lí và thuần phong mỹ tục của địa phương và dân tộc

Việt Nam. Hiện nay, nhiều trường lựa chọn bài hát, bản nhạc nước ngoài sử dụng trong trường mầm non, đặc biệt trong hoạt động vận động theo nhạc, múa, nhảy aerobics (thể dục nhịp điệu). Nếu không tìm hiểu nội dung ca từ tiếng nước ngoài, thậm chí xuất xứ các bài hát, giai điệu đó thì có thể dẫn đến tình trạng sử dụng những tác phẩm có nội dung không lành mạnh; - Học liệu và phương tiện hỗ trợ được trang bị và sắp đặt hợp lý: Hỗ trợ giáo viên lập kế hoạch học tập cho trẻ, kích thích trẻ tham gia và làm phong phú hoạt động chơi và học của trẻ; có thể thay đổi tùy theo giáo viên dự định và tùy vào hứng thú và khả năng của trẻ; XBP âm nhạc phong phú, đa dạng và được bổ sung khi cần; khai thác cả những sản phẩm hiện đại, chất lượng cao và sản phẩm phổ biến, tự làm; sắp đặt hợp lý, thuận tiện.

2.3.2. Nội dung, nguyên tắc sử dụng XBP âm nhạc. Để có thể sử dụng XBP âm nhạc theo quan điểm giáo dục “lấy trẻ làm trung tâm” một cách hiệu quả, cần chú ý một số nội dung và nguyên tắc sau: - Xây dựng môi trường học tập theo các tiêu chí lấy trẻ làm trung tâm; - Tổ chức hoạt động âm nhạc trong trường mầm non phải dựa trên các hoạt động vui chơi; - Trẻ phải được chơi, được thực hành trên các XBP âm nhạc; giáo viên khuyến khích trẻ có thể sử dụng theo nhiều cách sáng tạo khác nhau; XBP âm nhạc và học liệu liên quan mang tính mở, không cố định trẻ phải sử dụng theo cách nào cho đúng; - Đảm bảo các hoạt động thú vị và có đủ học liệu, vật liệu và dụng cụ cho trẻ; - Âm nhạc là một loại hình năng khiếu đặc thù, việc khai thác thế mạnh riêng của từng trẻ là hết sức quan trọng. Việc đòi hỏi tất cả trẻ đều đáp ứng về kiến thức, kĩ năng là điều không thể; - Phát huy sự tương tác tích cực giữa nhà trường, gia đình và cộng đồng; - Giáo viên luôn trau dồi tri thức, kinh nghiệm, luôn luôn tư duy linh hoạt và học tập không ngừng.

3. Kết luận

Quan điểm giáo dục “lấy trẻ làm trung tâm” là quan điểm chỉ đạo xuyên suốt, thống nhất trong mọi hoạt động giáo dục trẻ trong trường mầm non để bảo đảm việc thực hiện Chương trình giáo dục mầm non có hiệu quả, có chất lượng và trẻ được hưởng lợi từ chương trình này. Qua nghiên cứu một số vấn đề lí thuyết và khảo sát, đánh giá thực tiễn cho thấy, XBP âm nhạc được sử dụng trong cơ sở giáo dục mầm non rất phong phú, đa dạng, có sự linh hoạt và sáng tạo. Dù cho cách tiếp cận khác nhau, mục đích vẫn là sử dụng những sản phẩm này làm phương tiện giúp cho việc tổ chức các hoạt động được thuận lợi hơn. Tổ chức các hoạt động âm

nhạc theo quan điểm giáo dục “lấy trẻ làm trung tâm” đúng nghĩa và thực sự hiệu quả chỉ khi XBP âm nhạc phải được chính trẻ em sử dụng trong các hoạt động vui chơi, trải nghiệm. Để làm tốt được điều này, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa công tác quản lí với các khâu đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ; đầu tư mua sắm, tự làm thiết bị, đồ dùng, đồ chơi phục vụ tổ chức các hoạt động âm nhạc. Đặc biệt, cần phát huy tối đa vai trò của giáo viên trong việc hướng dẫn, gợi ý, tổ chức, giúp trẻ tự tìm kiếm, khám phá và thực hành, sáng tạo. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Trường Đào tạo, Bồi dưỡng cán bộ quản lí Thông tin và Truyền thông (2013). *Một số nội dung cơ bản về nghiệp vụ báo chí, xuất bản*. NXB Thông tin và Truyền thông.
- [2] Trường Đào tạo, Bồi dưỡng cán bộ quản lí Thông tin và Truyền thông (2013). *Đường lối chính sách của Đảng và pháp luật nhà nước về báo chí, xuất bản*. NXB Thông tin và Truyền thông.
- [3] Phạm Thị Sửu (2006). *60 năm giáo dục mầm non Việt Nam*. NXB Giáo dục.
- [4] Hoàng Văn Yến (chủ biên, 1999). *Bồi dưỡng âm nhạc cho giáo viên mầm non*. NXB Giáo dục.
- [5] Trần Thị Ngọc Trâm - Lê Thu Hương - Lê Thị Ánh Tuyết (đồng chủ biên, 2009). *Hướng dẫn tổ chức thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non* (bộ sách 4 cuốn dành cho các lứa tuổi Nhà trẻ, Mẫu giáo 3-4 tuổi, Mẫu giáo 4-5 tuổi, Mẫu giáo 5-6 tuổi). NXB Giáo dục Việt Nam.
- [6] Hoàng Công Dụng - Trần Chinh (2014). *Tổ chức các hoạt động lễ hội ở trường mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [7] Lê Đức Sang - Hoàng Công Dụng - Trịnh Hoài Thu (2008). *Giáo trình Âm nhạc và múa*. NXB Giáo dục.
- [8] Jang Young Soog (2010). *Hướng dẫn hoạt động âm nhạc, thể dục, tạo hình cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- [9] Phạm Thị Mai Chi - Lê Thu Hương - Trần Thị Thanh (2007). *Đổi mới hình thức tổ chức các hoạt động giáo dục trẻ mẫu giáo theo hướng tích hợp chủ đề*. NXB Giáo dục.
- [10] Don Adams (2004). *Education and National Development: Priorities, Policies, and Planning*. Comparative Education Research Centre - The University of Hong Kong & Asian Development Bank, Hong Kong.
- [11] Australian Government Department of Education, Employment and Workplace (2009). *The Early Years Learning Framework for Australia*. The Council of Australian Government, Australia.
- [12] Half The Sky Foundation (2012). *Little Sisters Preschool*. Half The Sky Foundation, United States of America.